

Az automata kereskedelem első tapasztalatai Budapesten

Hosszabb ideje foglalkoztatja a kereskedelmi szakembereket az eladási formák fejlesztése. Általában jellemző, hogy minden új jelenséget — éppen az átgondoltabb vezetési módszerek miatt — szakmai viták előznek meg. Ezt a szakaszt a kísérleti periódus követi, amelyben már a vásárló, mint közvetlenül érintett „vitapartner” is részt vesz. A kísérletek ideje alatt szerzett tapasztalatokból már olyan következtetéseket kell levonnunk és azokat úgy kell összegezni, hogy hosszú időre stabilizálhassuk a kiválasztott új eladási formát.

Míndez az automata kereskedelem meghonosítására is vonatkozik. Az automata kereskedelem hazai bevezetésének kezdetben sokkal több ellenzője akadt, mint támogatója. Az előbbieket a hazánkban kialakult szokások és vásárlói magatartás sajátosságaira alapozták álláspontjukat. A bevezetés támogatói viszont már ebben a „vitakorszakban” is felismerték, hogy az automata kereskedelem lehetőségét ad a kereskedelmi munka néhány fékező körülményének csökkentéséhez. Az első kísérletek bevezetésére is sor került. Tanulsága az volt, hogy a vásárlók csupán az automata gépeket ismerték meg és nem az automata kereskedelem sokféle előnyét, mivel a kísérletet csupán kicsinyített méretekben végezték. A kereskedelem felső vezetése azonban nem nyugodott bele az első kísérletek alig biztató eredményeibe. A kísérletek folytatása mellett döntöttek. Megteremtették annak felételeit, hogy az automata-kereskedelem nagyobbszabású kísérletéhez biztosítsák a megfelelő számú és konstrukciójú automatát.

Igy került sor arra, hogy a Belkereskedelmi Minisztérium Kereskedelemszervezési és Technikai Főosztálya megbízásából és támogatásával a KÖZÉRT kereskedelmi rendszer kezdhetette meg a szélesebb körű kísérletet. Május 20-án az V—VI. ker. KÖZÉRT Élelmiszerértékesítő Vállalat a főváros három pontján — éspedig a Margit-híd budai hídfőjénél, a Lenin krt. 22. sz. alatt és a Művész mozi előcsarnokában (Lenin krt. 88.) helyezte üzembe automata-sorozatát. A felállított 31 automata közül 19 rekeszes, 12 kiejtő rendszerű. Ami az automaták eladási kapacitását illeti: a rekeszes automatákba egyszeri feltöltéssel 652 csomag áru, a kiejtő automatákba 800 csomag cigaretta helyezhető el.

Az automata-csoportok területi elhelyezését azzal a megfontolással végeztük, hogy jelentős forgalmú gócokra kerüljenek a gépek, olyan pontokra, ahol nagyszámú járókelő áramlik, lehetőleg azonos irányba. Szándékosan kihagytuk számításainkból az automaták elhelyezésére az olyan, sok irányból igénybe vett forgalmi góccokat, mint pl. a Marx tér, vagy a Móricz Zsigmond körtér.

Az üzembehelyezéstől június 10-ig — tehát három hét alatt —, az automaták által lebonyolított összeforgalom 212 000 forintot tett ki! Ennek megoszlása árucsoportonként a következő: a forgalom 34 % -a édességáru, 15 % -a egyéb élelmiszer, 44 % -a dohányáru, 7 % -a vegyi-, illetve kozmetikai cikkek eladásából származott. Nyilvánvaló, hogy a kísérleti időszak eddig eltelt ideje nem elegendő általános következtetések levonásához sem a forgalom „méreteit”, sem szerkezetét illetően. Ez annál kevésbé volna ésszerű, mivel az újszerűség erősen fokozza az emberek — különösen a pestiek! — amúgy is meglevő kíváncsiságát, az automata-vásárlással járó „játék-készséget”.

E két tényező hatása nem lehet állandó és főleg egyenletes ütemben erősödő jellegű. Remélhetőleg az automatakereskedelem rövidesen sűrűbben előforduló, megszokott jelenséggé válik. De már látni — és ez lényeges —, hogy az automata előtt a vevők jelentős részének határozott elképzelése, sőt elhatározása van vásárlását illetően. A Margit-hídnál elhelyezett gépcsoportnál pl. szembevetőd, hogy — főleg vasárnaponként — a kirándulásra menők egészen más jellegű vásárlásokat végeznek, mint esti hazaérkezésük alkalmával. Elindulásakor konzervárú, a kiránduláshoz szükséges cikkek (napolaj, stb) a kelendő, míg visszatéréskor a pörköltkávé.

Egyébként a Margit-hídnál levő csoport forgalma (20 nap alatt 153 000 forint) alapján leszögezhetjük: az automatákat a közönség valóban *bevásárlásra* használja! Az eddigi tapasztalatok közül, mint a legjelentősebbet azt emelem ki, hogy minden okunk meg van a kísérlet sikerében bízni. Ezt a kísérletet lehetetlen abbahagyni. Most már nemcsak a felső szakvezetés követeli meg a továbbhaladást, az előrelépést, hanem a vásárlók is, saját érdekeik felismerése alapján.

Ez a tanulás a távolabbi jövő

Budapestre vonatkozó újságcikkek				OSZTÁLYOZÁS	
Szerző:	Fennler Károly		Tárgy	681.13	
Cím:	Az automata kereskedelem első tapasztalatai Budapesten		Hely		
Forrás:	Kivonat	Idő	1964. júl.	Idő	"1964"
(Hely)		(Köt. v. füz.)		Személy	
		(Oldal)		Helyszám	

számára szól. Van azonban néhány olyan tanulság is, amelyet már az augusztus folyamán üzembe lépő újabb automata-csoportoknál, az Astoria-aluljáróban és az Engels téren kell gyakorlatilag hasznosítani.

Az áttekinthetőség érdekében a tapasztalatokat így rendszerezném:

1. Bővíteni lehet és kell az automata-kba helyezett áruk választékát! Minden korosztálynak megvannak a saját speciális igényei.
2. Gondoskodni kell arról, hogy az egy szekrénybe helyezett, többféle áru gyűjtőcsomagolásba kerüljön, mert ezzel a vevőáramlás az automata előtt fokozható.
3. Az olcsóbb és drágább áruk összeválogatásánál figyelembe kell venni az igényesebb vásárlókat.
4. Az áruforgalmi munkaszervezésnek igazodnia kell az automata eladás gyors tempót kívánó üteméhez. Az üres rekeszek nemcsak esztétikailag hatnak rosszul, hanem a vásárlóban rossz benyomásokat keltenek. Úgy érzik, hogy éppen az ő számukra nincs eladnivalónk!
5. Az automatáknak a vevők felől oldalon történő feltöltése nem túl szerencsés. Az ellenkező oldalról történő áruutánpótlás a vásárlókat nem zavarja a válogatásban, a tájékozódásban és a vásárlás gyors lebonyolításában.

6. Rá kell térni az olyan rendszerű automaták használatára, amelyek hűtési feladatokat is megoldanak.
7. Az élelmiszeriparnál fontolóra kell venni a 2 forintos érmékhez igazodó egységárú áruki-szerelés szükségességét.
8. Fejleszteni kell a vevők között végzett közvéleménykutatást. Ne feledjük, hogy ez nemcsak számunkra tanulságos, hanem az automata-kereskedelem elterjesztése érdekében kifejtett hasznos, tájékoztató- és propagandaszolgálat!
9. A gazdaságosság problémáinak vizsgálatát haladéktalanul el kell kezdeni és e célt is gyors idő alatt meg kell köze-líteni.

Befejezésül néhány szóval arra kívánok rátérni, hogy az automata-kereskedelemmel szemben kialakult közöny éppúgy oszladozik, mint ahogyan ez az önkiszolgálás esetében is — örövendetesen — történt. Egyéb-ként jónévvű külföldi tudományos intézetek is leszúrték az általános tapasztalatot: az automata-kereskedelem fejlődését már sem előítéletek, sem közbűbőség, sem szakmai „rövidlátás” nem állíthatja meg.

Somlai László

az Élelmiszerkereskedelmi Iroda
igazgatója